

SCHOUWEN-DUIVELAND IN STUKKEN

Schooltoneel uit 1540 door Huib Uil

Een gemotiveerde leraar, leergierige leerlingen en inspiratie, zie daar drie belangrijke elementen om de school tot een succes te maken. Dat geldt voor nu, maar ook voor toen. Jacobus Zovitius Driescharus moet een gemotiveerd docent geweest zijn. We introduceerden hem met zijn Latijnse naam. Hij werd geboren in 1512 als Jacob Pieterssen in Dreischor. Zovitius – in gewoon Schouws Zoutwijck - was de door hem aangenomen achternaam. In navolging van anderen voegde hij er ‘Driescharus’ aan toe waarmee werd aangeduid dat hij afkomstig was uit Dreischor.

Jacob was een talentvolle jongen. Nadat hij lezen en schrijven had geleerd, bezocht hij de Latijnse school in Zierikzee. Vaak zaten de leerlingen op een dergelijke school van hun elfde tot hun zestiende jaar. Zoals de naam uitdrukt werd daar Latijn onderwezen. Kennis van die taal was nodig om aan een universiteit te kunnen studeren. Het Latijn was een universele taal waarin gedoceerd werd. Rector van de Zierikzeese school was Willem Janse Zagher of, in deftige vorm, Zagarus. Hij heeft een grote rol gespeeld in de vorming van Jacob.

Zovitius studeerde daarna Grieks en Latijn in Leuven. In 1531 werd hij leraar aan de Latijnse school in Hoogstraten bij Antwerpen. Vervolgens was hij verbonden aan de Latijnse school in Breda. Zijn overlijdensjaar en verdere bijzonderheden over zijn activiteiten zijn tot dusverre onbekend. Maar zeker is dat Zovitius een gemotiveerd en toegewijd docent moet zijn geweest.

In het begin van de zestiende eeuw werd een nieuw fenomeen geïntroduceerd: het schooltoneel. De leerlingen op de Latijnse school moesten niet alleen Latijn leren, maar werden ook ingewijd in de grammatica en de wijze van voordracht (de retorica) en de kunst van het redeneren (de dialectica). Om dat allemaal op een speelse manier te oefenen werden toneelstukken geschreven. Iedere leerling kreeg zijn eigen rol en samen voerden zij het stuk op, geheel in het Latijn. Het opvoeren van een dergelijk toneelstuk was vaak onderdeel van de afsluiting van de leerjaren.

De oud-inwoner van Dreischor zag de pedagogische waarde van zo’n toneelstuk in en ging zelf aan het schrijven. Zijn eerste toneelstuk had het Bijbelboek Ruth tot onderwerp en dateert uit 1533. Het tweede stuk van Zovitius ging over de gelijkenis van het verloren schaap. Geheel anders was zijn derde en laatste stuk dat als titel ‘Didascalus’ – het Griekse woord voor onderwijzer – meekreeg. Dat toneelstuk had het schoolleven als onderwerp en dateert uit 1540. Het kreeg de vorm van een Romeinse komedie, inclusief een rechtszitting. Zovitius wilde door middel van dit toneelstuk zijn collega’s een hart onder de riem steken.

Dit stuk, bijzonder in zijn soort, is door Egbert Vloeimans uit het Latijn vertaald en onlangs verschenen onder de titel ‘Jacobus Zovitius. Een geleerd en grappig stuk over de leraar uit 1540’ (ISBN 978 90 75540 42 0). Een uitvoerige toelichting is aan de vertaling toegevoegd waardoor een fraai beeld wordt gegeven van het zestiende-eeuwse schoolleven. Zovitius stelt zijn collega’s gerust. Laat je niet gek maken door mensen die geen verstand hebben van lesgeven. De wenken van Zovitius zijn actueel: ‘Maar als ik afkeuring van hen krijg, gaat het bij mij het ene oor in, het andere uit ... Maar zonder gekheid: we moeten het onrecht van al die praatjes dragen en zwijgend ondergaan. Laten we blijmoedig grijpen naar de lijfspreuk van keizer Severus: ‘Aan de slag!’ om uiteindelijk van die lieve schatjes ... waarlijk mannen te maken’.